

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

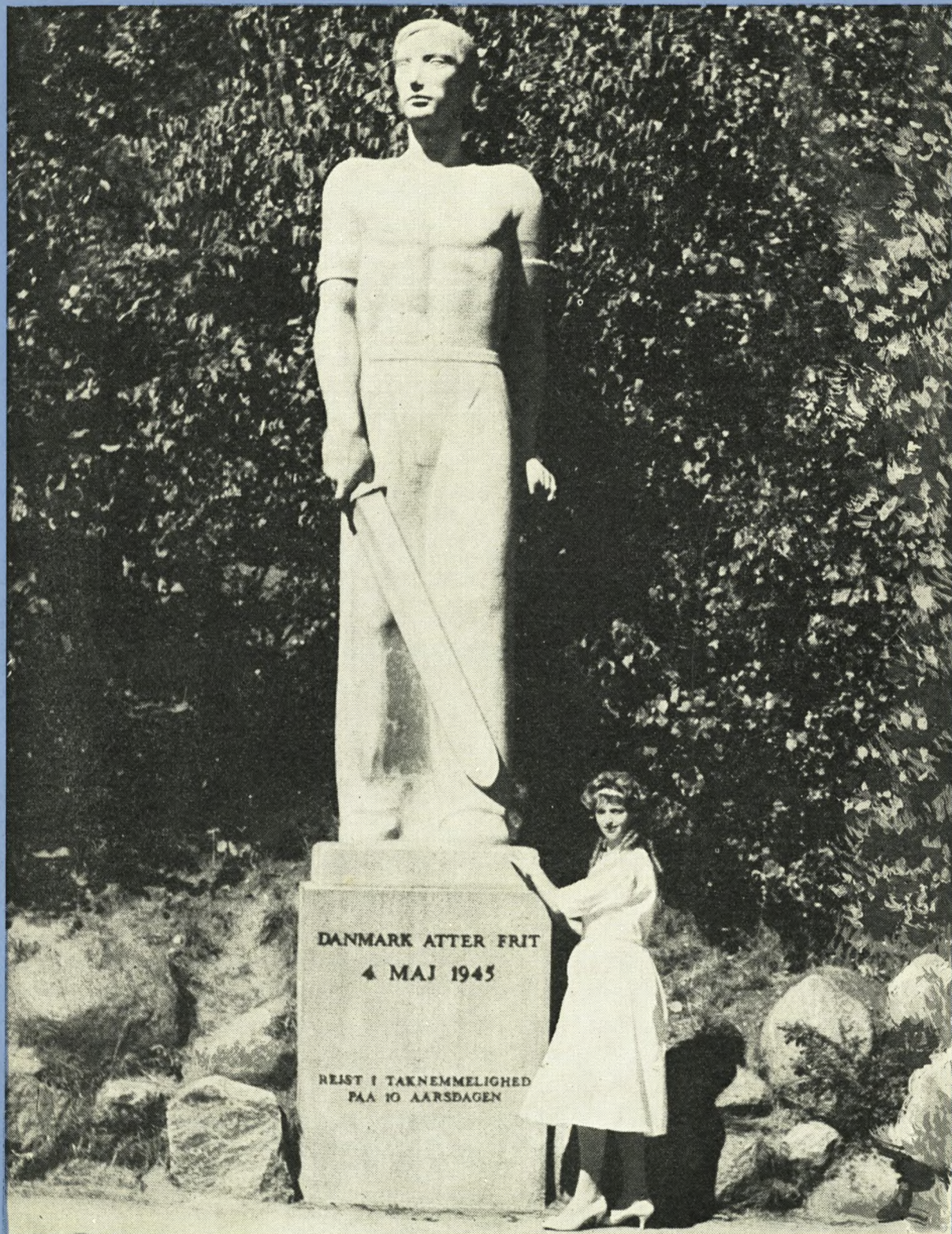
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Ved Munkebakken i Næstved, ved byens smukke anlæg, har befolkningen i byen og på egnen rejst statuen af Uffe hin Spage — i dag. Det er billedhuggeren Arne Bangs arbejde, indviet på 10-års-dagen for befrielsen. — Men hvorfor har man netop i Næstved, som den eneste by i Danmark, markeret 10-året på denne måde? Det læser man om på side 207.

Ta'BUKO til bords...

JOHAN JENSEN
Radio- og TV-reparation
Søllested - Telefon 10

BRØDRENE CLAUSEN
Aktieselskab
Toreby pr. Flintinge

Aktieselskabet
P. HATTEN & CO.
Nakskov

LOLLANDS BANK A/S
Nakskov

DAGBLADET NY DAG
Nakskov

H. FREDERIKSEN
Kolonial - Isenkram - Porcelæn
Eskilstrup - Falster

HANS H. RASMUSSEN
Ure - Optik - Guld - Sølv
Nr. Alslev

CARL PFEIFFERS EFTF.
M. EMBORG
Mejeritøj efter mål
Viby Sj. - Telefon 17

E. HANSEN
Slagtermester
Viby Sj. - Telefon 129

ESSO SERVICE STATION
Hagbart Nielsen
Hvalsø

KAJ JEPPESEN
Hvalsø

A. C.'s BLOMSTER
Hovedgaden 6 - Hvalsø

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopliedende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Kasernen, Fredericia.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt E. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Søgårdsvej 26 A, Gentofte.

Seminarirektor, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Læge Børge Næsted, Læssøegade 141, Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Rådhusstræde 2, Randers.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).

Minerva 1336.

Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD:

Side

Sammenhold hos os til gavn for hele vort land	192
Rejserne for invaliderne	194
Nazi-logik og „planøkonomi“ ...	195
Norske retningslinier	201
Tysk „uvidenhed“	201
Dagbogsblade	203
Nye bøger	205
De lod Uffe hin Spage markere 10-året	207

Ordlyden af dokumentet om norsk-tysk aftale om erstatningerne. Det danske vil antagelig få ganske tilsvarende ordlyd

Der har i nogen tid været stille om erstatningssagen i Danmark. Sagen ligger stadig og venter på ratifikation i København og i Bonn, og der er grund til at formode, at man i København foretrækker, at der først sker ratifikation i Bonn, hvorefter København antagelig snart følger efter.

Det kan antages, at selve lovforslaget om, hvordan beløbene skal fordeles, kan forelægges folketinget ret snart efter ratifikationen i de to lande.

I ventetiden kan vi så spekulere på, hvordan et sådant dokument kommer til at se ud.

Vi kan i nogen grad støtte os til, hvordan aftalen mellem Norge og Vesttyskland er formuleret. Det dansk-tyske om samme sag, vil nok få samme ordlyd. I stedet for 60 mill. DM, vil der i det danske komme til at stå 16 mill. DM.

Sætter man i stedet for ordene kongeriget Norge — ordene kongeriget Danmark, har man formentlig ordlyden.

Det norske dokument har følgende ordlyd:

Aftale mellem kongeriget Norge og Forbundsrepublikken Tyskland om ydelser til fordel for norske statsborgere, som er blevet ramt af nationalsocialistisk forfølgelse.

Kongeriget Norge og Forbundsrepublikken Tyskland er blevet enige om følgende:

Artikel I.

1. Forbundsrepublikken Tyskland betaler til kongeriget Norge 60 mil-

lioner D-Mark til fordel for de norske statsborgere, som på grund af race, tro eller verdensanskuelse er blevet ramt af nationalsocialistiske forfølgeshandlinger, og som ved disse har lidt skade på deres frihed eller helbred, såvel som til fordel for de efterladte eller personer, som er omkommet som følge af disse forfølgeshandlinger.

2. Fordelingen af beløbet overlades til den kongelige norske regerings skøn.

Artikel II.

Forbundsrepublikken Tyskland stiller det foran nævnte beløb til rådighed for kongeriget Norge i tre lige store afdrag, hvoraf det første afdrag skal betales senest 1 måned efter ikrafttrædelsen af denne aftale, det andet afdrag senest den 1. maj 1960 og det tredje afdrag senest den 1. maj 1961.

Artikel III.

Med den i artikel I omhandlede betaling er, bortset fra mulige lov-hjemlede krav fra norske statsborgers side, alle de spørgsmål i forholdet mellem kongeriget Norge og Forbundsrepublikken Tyskland, som omfattes af denne aftale, endelig opgjort.

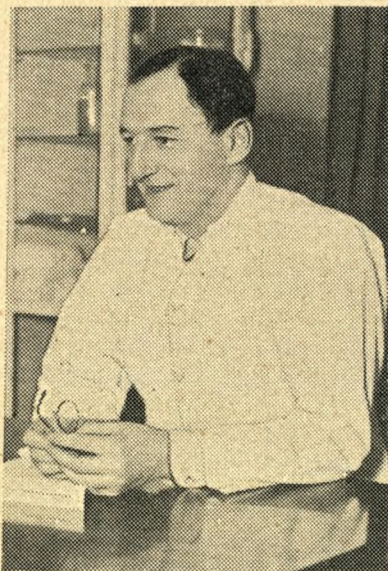
Artikel IV.

1. Denne aftale skal ratificeres. Ratifikationsdokumenterne skal udveksles i Bonn, så snart det er muligt.

2. Aftalen træder i kraft dagen efter udvekslingen af ratifikationsdokumenterne.

Sammenhold mellem modstandsfolk vil styrke og gavne vort land

Manende ord af erfarede læge

Overkirurg, dr. med. Hans Tønnesen, Næstved.

— Vi har manglet noget i hele efterkrigstiden, og nu mere end nogensinde tidligere, nemlig sammenholdet fra krigens tid. Det ville styrke og gavne Danmark, såfremt sammenholdet fra de strenge dage kunne manes frem igen, og det vil kun kunne ske, hvis alle dem, der engang var med, påny gik i spidsen i dette sammenhold. Jeg vil derfor appellere til modstandskampens folk. Tiden er inde til, at vi påny går i spidsen, så vi endnu engang kan vise, at vi forstår sammenholdets kunst . . . til gavn og glæde for Danmark.

Den mand, der siger disse ord, er en af modstandsbevægelsens gode folk, overkirurg, dr. med. Hans Tønnesen, Amtssygehuset i Næstved. I modstandskampens dage var han en fremtrædende person, men også i efterkrigstiden har han gjort en indsats. Da „Jutlandia“ skulle af sted til Korea, meldte han sig til tjeneste, og han var ledende overkirurg ombord. Ved mange forskellige lejligheder har han i efterkrigstiden tolket modstandsbevægelsens synspunkter. Han

er en af de faste støtter i den gamle modstandsforening i Næstved, og han var indleder, da filmen „Nürnbergprocessen“ havde premiere i Næstved. Hans meninger er altid skarpe og klare, og han siger det, han har på hjerte, helt uanset om de lunkne fra krigens tid og de halvlunkne i efterkrigstiden kan lide at høre det eller ej. Men desværre er modstandsånden i efterkrigstiden blevet mosgroet. Derfor taler overkirurg dr. med Hans Tønnesen i dag stærkere og højere end tidligere i håb om at kunne genoplive noget af ånden fra dengang og med ønsket om at vække alle dem, der dengang tog det klare standpunkt og straks indledte kampen mod tyskerne. Vi sidder bænket i hans hyggelige hjem ved Amtssygehuset i Næstved, mens han fortæller, dels om krigens dage, og dels om efterkrigstiden.

Vi burde stå samlede

— Det bedrøver mig usigeligt, siger overkirurgen, at modstandskampens folk gik hver til sit, da krigen var overstået, i stedet for at mane til fortsat sammenhold i efterkrigstiden. Det er min mening, at vi i årene, der fulgte efter krigen, i lige så høj grad trængte til modstandsfolkernes samlede indsats. Vi ville være nået meget længere, såfremt vi fortsat havde løftet i flok i stedet for at trække hver til sit. Det er derfor, jeg nu og da stadig siger noget i håb om at vække „de gamle“, for vi må vel erkende, at vi fra dengang nu er blevet gamle. Der er kommet nye til, og vi kan kun give dem minderne fra sammenholdets dage. Det ville være bedre, om vi havde vist dem selve sammenholdet. Så havde Danmark stået stærkere i dag, langt stærkere. Nok var krigstiden en sær og svær tid, men nationalt set må den stadig stå lysende for os alle. I efterkrigstiden er der kun meget lidt, man kan minde med stolthed, desværre. Jeg ville håbe, at en mand som Frode Jakob-

sen havde slået mere til lyd for sammenholdet i efterkrigstiden. Han står for mig som en helstøbt og uselvsk personlighed, men det viser Hæstrups historiske afhandlinger jo også.

De indfødte var lykkelige, trods —

— Vi fik vel alle en reaktionstid i efterkrigsårene?

— Velsagtens. Jeg personlig rejste en tur til Afrika for at se mig om i verden, da det hele var overstået, og der oplevede jeg mange ting. Der var snavs, fattigdom og sygdomme overalt, men det var bemærkelsesværdigt, hvor lykkelige de indfødte var . . . Bag det hele levede en frihedstrang, side om side med overtro. Man opdagede trods alt, at kulturen er en gevinst . . . man ser det bedst, når man står foran naturfolkene med deres armød og elendighed. Men lykkelige var de alligevel. Årsagen er vel, at de stiller langt mindre fordringer til livet.

Det samme viste sig i Korea: Menneskene led nød, de sultede, og de var syge, men trods alt havde de en sprudlende livsglæde. Naturfolkene har lettere til smilet og lettere til lykken. Er vi herhjemme blevet lykkeligere i de 15 efterkrigsår? Vi er blevet mere velhavende, og vi har det langt bedre, men ser samtidig, at psykiaterne aldrig har haft mere at bestille end i dag — og der har aldrig været så stort et behov for dem som netop nu. Det er, som om livsglæden delvis har forladt os. Jeg ville håbe, at vi påny kunne finde ind til den. Hvis det skete, ville vort lille land blive et mønstersamfund. Vi trænger til fornyelse af vor hverdag, og af vort politiske liv. Jeg tror på kulturen, men livsglæden og tilfredshed er tvungende nødvendige ting. Jeg ville håbe, at modstandskampens gamle folk ville gå i spidsen endnu engang. Danmark trænger nemlig fortsat til os alle fra dengang. Vi ville være i stand til at bringe tingene ind på det rette spor igen . . .

Vi kan ikke gøre mennesket udødeligt.

— Er det ikke vanskeligt at bevare humøret, når ens daglige gerning er blandt syge mennesker på et hospital?

— Nej, hvorfor det. Vi gør da alt muligt for at lindre og hjælpe de syge, og der er noget velgørende i, at man som læge ikke skal se på patienternes titel eller tegnebog, men at vi kan betragte dem alle som patienter, som medmennesker, og udelukkende indstille os på dette ene at hjælpe mest muligt, hvor der er noget at udrette. Vi læger kan ikke gøre menneskene uødelige, men vi kan gøre livet mere tåleligt. Når jeg selv skal sige det, har lægevidenskaben gjort meget i den sidste menneskealder. Tænk blot på, at det for en årrække siden var langt mere pinefuldt at dø, end tilfældet er i dag. I utallige tilfælde er vi da i hvert fald i stand til at lindre smerterne.

Alle er bange for at dø.

— Er alle bange for at dø — uanset livsindstilling og religiøs opfattelse?

— Det er min mening, at alle uden undtagelse er bange for at dø. Jeg ville ønske, jeg kunne sige, at mennesker med en religiøs livsindstilling havde lettere ved at dø, men det kan jeg ikke. Når vi nu snakker om at dø, kommer jeg til at tænke på, at gamle professor Bloch altid sagde, at vi mennesker dør lige så ubemærket for én selv, som vi fødes. Jeg tror, at Bloch har ret. Spørgsmålet er bare: — Hvor ubemærket for det lille barn er fødslen? Hvor meget ved vi om, hvad nyfødte tænker, når de bringes til verden?

— Hvad mener De med, at man dør ubemærket?

— Selve døden er en proces som med sygdomme af en vis varighed skrider så langsomt frem, at patientens opmærksomhed overfor selve det at dø langsomt forsvinder, efterhånden som sygdommen bliver værre og værre.

— Vil de fleste ikke gerne vide klar besked af lægen?

— Det er egentlig ikke min opfattelse. Overfor familie og pårørende siger jeg som læge altid min mening lige rent ud, og jeg lyver aldrig nogensinde for en patient, men jeg tror alligevel ikke, at de fleste helst vil vide besked. Alle vil have et håbets

vindue, og det er ikke lægens opgave at lukke det vindue.

Kvinder er bedre patienter.

— Er der noget om, at kvinder er bedre patienter end mænd?

— Så absolut. Kvinder er i langt højere grad end mænd indstillet på, at det er en naturlig ting, at det gør ondt at være syg. Mænd derimod mener, at de er døden nær, blot det gør den mindste smule ondt. Jeg tror, vi må indrømme, at kvinderne gennemgående er mere tapre end mænd. Noget helt andet er, at man slet ikke kan drage nogen sammenligning mellem de to køn. Har De

nogensinde set en mands karriere blive hæmmet af menstruation, abort eller graviditet? . . . Mænds og kvinders ligeberettigelse er i virkeligheden en biologisk absurditet!

Blot ikke den sidste sygdom.

— Lægevidenskaben går frem med stormskridt i disse år?

— Det er rigtigt, og det er dejligt at se . . . Vi er faktisk nu blevet så dygtige, at vi kan kurere vore patienter for en mængde sygdomme, undtagen den sidste . . . den, de dør af! Dermed mener jeg, at vi ikke kan ændre på livets biologi. Mennesker skal fødes, leve og dø. Vi kan gøre

Overkirurg Hans Tønnesen meldte sig til hospitalstjenesten, da færden gik til Koreas syge og sårede.

livshøjden længere, men vi kan aldrig forhindre døden.

— Vi kom let hen over spørgsmålet om ikke patienter bedst kan lide at få helt ren besked?

— Som nævnt er det ikke min opfattelse, at folk vil vide det, når det gælder døden. Det er heller ikke min opfattelse, at de vil vide klar besked med den sygdom, de lider af. Lad mig nævne et eksempel: Der kom en dag en meget, meget fin frøken op til en læge. Hun bad om at blive undersøgt, fordi hun følte sig dårlig. Lægen foretog en nøje undersøgelse, og da det viste sig, at hun var i omstændigheder, sagde lægen naturligvis rent ud: — Frøken, De skal have et barn!

Den meget fine frøken blev dødeligt fornærmet. Hun hævdede blandt andet, at sådan var hun da absolut ikke.

— Det gør mig ondt, at De ikke har haft fornøjelsen, lille frøken, men vrøvlet kan jeg så hundrede procent garantere Dem, svarede lægen.

Præsten har en facitliste.

— Læger må høre på lidt af hvert fra patienternes side?

— Ja, det er jo efterhånden blevet sådan, at mange mennesker går til lægen med deres problemer fremfor i gamle dage til præsten. Men jeg tror, der er en naturlig forklaring på det. Årsagen er den simple, at præsten har en facitliste at gå efter. Vedkommende ved på forhånd, hvad præsten vil svare. Derfor har han eller hun måske ikke så stort udbytte af at gå til præsten. Lægen arbejder derimod ikke med en facitliste i hånden, men må tage stilling til hvert enkelt problem.

— Er det ensbetydende med, at De tager afstand fra præsten med facitlisten?

— Nej, det er langt fra, sådan skulle mine ord ikke forstås, men lad mig udtrykke mit syn på tilværelsen på en lidt anden måde: Når et ur er blevet fremstillet, så må der også have været en urmager med forstand på urets mekanik. Ellers kunne urmageren jo aldrig have skabt uret. Og på samme måde vil jeg sige, at når der eksisterer en verden, som

Rejserne for besættelsestidens ofre i sommeren 1960

21 bilejere har meldt sig, og foreløbig 35 deltagere

Det har vist sig, at vor første meddelelse i Pigtraad for oktober har medført, at 21 bilejere og 35 skadelidte, incl. deres koner, har meldt sig som deltagere i rejserne 1960. Der har meldt sig flest jyske bilejere, men desværre kun een med folkevognsbus.

Det ses heraf, at vi ikke får vanskeligheder med at få de 4 planlagte rejser besat, men det allervigtigste er dog, at vi får tilmeldelser fra flest muligt af de hårdest ramte, netop de, der slet ingen muligheder har for selv at foretage en sådan rejse på egen hånd, enten af økonomiske eller af helbredsmæssige grunde.

Det er nu snart 15 år, siden Danmark blev befriet. I den første tid, efter at vi havde genvundet vor frihed, holdt mange tidligere fanger indbyrdes forbindelsen med hinanden, men for manges vedkommende op-

den, vi lever i, så må der også være en eller anden, som har skabt denne verden. Det ville spille en stor rolle for menneskeheden, såfremt den levede efter de principper, som verdens-urmageren har stillet op. Og det ville være helt ideelt, såfremt vi arbejdede hen imod livsglæde og taknemmelighed, men samtidig baserede tilværelsen på et solidt grundlag i overensstemmelse med verdens-urmageren. Det er min indstilling i al sin enkelhed, og derfor har jeg ikke noget imod facitlisten.

Men til allersidst vil jeg gerne fastslå, at et ubrydeligt sammenhold mellem alle vi danske ville være det største, vi kunne give hinanden og vort land i dag . . . og på det felt kunne modstandsbevægelsens gamle folk gå i spidsen. Jeg er også ved at tro, at de er de eneste, der vil kunne gøre det.

HANS FOSMARK.

hørte sammenholdet efterhånden, og det er vel sådan, at særlig de skadelidte mistede kontakten med andre, og for de hårdest ramte gør dette forhold sig måske i særlig grad gældende.

Hvis du kender en skadelidt kammerat, der har mistet forbindelsen med andre fangekredse og derfor intet kendskab har til Kammeraternes Hjælpefonds ferie- og hvilerejser, så fortæl ham om disse rejser.

KH kan ikke uden din hjælp finde frem til alle de, der fortjener at komme med på een af vore ture.

Hver enkelt, der er medlem af Kammeraternes Hjælpefond, vil til jul modtage en smuk lille tryksag med opfordring til at hjælpe vore skadelidte kammerater med på disse ture.

Også i 1959 medsendte vi en lignende opfordring, og ikke færre end 65 procent af samtlige medlemmer sendte os et ekstrasæløb. Der indkom på denne måde henved 8000 kr. Det skal I have en hjertelig tak for — men nu kommer vi så igen til jul.

Hvor meget skal vi bruge ialt? En sum på omkring 32—34.000 kr. er nødvendig for at sikre turenes gennemførelse.

Fire af vore skadelidte kammerater tegner abonnementer og annoncer til Pigtraad og tjener derved et lille beløb udover deres invaliderente. Ja, de modtager nemlig invaliderente, alle fire, og også disse fire bidrager til at skaffe fonden en del af de penge, vi skal bruge til sommerens rejser.

Vi håber og tror, at mange vil hjælpe os med at gennemføre denne sag, og vi ved af erfaringerne fra rejserne i sommeren 1959, at vore skadelidte kammerater netop gennem rejseoplevelserne får en værdifuld oplevelse, der slet ikke kan måles i penge.

H. KORNBECK.

NAZI-LOGIK OG »PLANØKONOMI«

Artikelforfatteren sammenholder begreberne logik og plan i økonomien og sætter dem i relation til oplevelser i tyske fabrikker, hvor han under nazisternes okkupation af Danmark måtte gøre slavearbejde. Artiklen er ikke skrevet uden en vis humor.

Den store appelplads i koncentrationslejren Sachsenhausen ved Berlin flankeredes af træbarakker, der i solstråleform bredte sig over et mægtigt areal, indrammet af pigtråd med højspænding.

Der er kun een vej til friheden.

Den snes barakker, hvis gavle vendte ud mod pladsen, bar med kæmpemæssige bogstaver følgende påskrift: Der gives kun én vej til friheden. Dens milesten er: Lydighed, flid, ærlighed, orden, nøgternhed, renlighed, sanddruhed, offersind og kærlighed til fædrelandet!

20.000 fanger måtte morgen og aften stå og stirre på disse ord, der stammede fra krigsforbryder nummer 1, Heinrich Himmler.

Ordene var en hån mod alle lejrens politiske fanger, for det var jo netop begreber som sanddruhed, offersind og kærlighed til fædrelandet, der havde bragt os indenfor den forhadte pigtråd.

En utrolig frækhed at ville fortælle disse 20.000 fanger, at de 9 begreber var grundpiller i det samfund, som nazismen ved gestapos hjælp havde bygget op udenfor murene, for det skulle der jo også ligge i de pompøse ord.

Hvilken hån mod den strøm af franske, belgiske og hollandske frihedskæmpere, som i februar og marts 1945 bragtes ind i lejren, bemalede med røde eller sorte kors i ansigterne for som dødsmerkede at måtte henleve nogle dage eller uger i lejr-isole-

ringen, inden de i grupper blev afhentet til skydning. I kampen for fædrelandet var de taget, deporteret, og i samme kamp blev de likvideret til trods for, at samme lejr garanterede, at vejen til friheden var at vise kærlighed til fædrelandet.

Ja, nazi-logiken havde en herlig tumleplads, hvor SS regerede.

En kæmpemæssig ironi.

Men der stod også, at ærlighed var på frihedens vej. For den, der kender SS-livet i koncentrationslejrene, vil det kun være muligt at tænke på dette som en kæmpemæssig ironi eller som en uhyrlighed af frækhed; for næppe har der i noget samfundslag været så megen svindel som indenfor SS' egne rammer. Mange tyskere vidste det godt, og vi fik det egentlig at vide, inden vi kom ind i lejren. En af de politisoldater, som havde bevogtningen af vor gruppe på 77, der i januar 1944 deporteredes, sagde til nogle af os i en krog i toget: Når I så kommer ind i lejren og lærer dens liv at kende, vil I opdage, at det hele er én stor kæmpesvindel. Og han fik ret. Der blev svindlet i alle forhold, hvor SS regerede.

— Giv mig et stykke spæk, råbte en dag chefen på kontoret på den SS-fabrik, hvor jeg måtte gøre slavearbejde, og jeg skal gå til kommandanten, smide det på bordet for snuden af ham og sige: Må jeg så få orlov!

— Så groft bliver det vel ikke lavet? bemærkede en trosfælle.

— Så groft er det lavet, jeg kan bevise det.

9 måneders orlov for æg og flæsk.

En anden SS'er på samme anstalt præsterede at „organisere“ sig 9 måneders orlov i løbet af et år ved at bestikke kommandanten ved hjælp af æg og flæsk.

Dette skete på et tidspunkt, da Josef Gøbbels i radio og presse proklamerede den totale krigsindsats, og på en tid, da orlov var afskaffet, fordi alle skulle gøre deres yderste for „den endelige sejr“.

Kravet om den totale arbejdsindsats medførte i Sachsenhausen, at vi måtte stå op klokken 3 om natten, marschere til appel og derfra på arbejde. SS-ledelsen kunne åbenbart ikke regne ud, at når man strøg appellerne, kunne der jo indvindes adskillige arbejdstimer. En appel på 1 time for 20.000 fanger giver jo et tab på 20.000 arbejdstimer. Når dertil regnes aftenappellerne, der meget ofte varede 1½—2 timer, skal hertil yderligere lægges 30—40.000 arbejdstimer pr. dag.

Hertil kommer lejrens udekommandoer, der talte ca. 36.000 mand, således at Sachsenhausen ialt havde et samlet antal på 56.000 fanger. Beregnes nu 2½ time spildt ved appeller og anden ventetid pr. fange, bliver det for hele lejren 140.000 tabte arbejdstimer pr. dag. For en måned bliver det over 4 mill. og for et år over 50 millioner, og dette er endda blot udregnet for en enkelt koncentrationslejr.

Der har i Tyskland, siden nazismen i 1933 tilrev sig magten, været et stadigt skiftende antal koncentrationslejre, men jeg vil skønne, at man kan regne med et gennemsnit på 13 hovedlejre og 300 underlejre og henved en samlet bestand på 10 millioner fanger.

Carl B. Christiansen & Co.

Landlystvej 38
Tlf. 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir -
Slibebånd og sliberondel-
ler til alle formål.

AAGE MONIES

Civilingeniør
Eivindsvej 49 - Charlottenlund

OLUF BANG

Ingeniørforretning, M.ING.F.
Hillerødgade 112 - København F.

KØBENHAVNS ELEKTROMOTOR FABRIK

Finsensvej 29 - København F.

ALFRED PETERSEN

Ny Adelgade 8—10, København K.

A/S RASMUSSEN & NILSSON

Sølvgade 32 - København K.

VILH. PETERSEN & CO.

København

JULIUS JØRGENSEN

Jernbaneplassen, Kgs. Lyngby

LYNGBY MEJERI A/S

Hans Lauritzen

LYNGBY LÆDERHANDEL

Torvet 1 — Lyngby

G. W. KAISER

Slagtermester
Buddingevej 87 - Lyngby

STENHOLT SAVVÆRK

Den kan jeg ikke noksom anbefale

Jens Kruse

Jeg

saa

det

ske ...

Øjenvidneskildringer fra Danmarkshistorien: Blodbadet i Stockholm, Christian IV's kroning, Struensees fald, Thorvaldsens hjemkomst og 27 andre store begivenheder. „Man læser historie på den morsomste måde, der eksisterer“. Professor Frederik Nielsen. — „Jeg så det ske“ er rigt illustreret. Kr. 16,75, indb. 25,00. J. H. Schultz Forlag.

Ved

Paul G. Ørberg

SKANDINAVISK DYBTRYK-SERVICE A/S

Linnésgade 22 — København K.

M. CLAUSEN A/S

Amaliegade 8 — København K.

PETTERSON & PALNER

VARMEPRESSEN

BORUP ST. — TELEFON 14

SKANDIA-PLASTICS

BORUP

O. PEDERSENS SKOTØJSFORRETNING

Holger Pedersen
JYDERUP — TELEFON 148

GRETHE HANSEN

Damefrisør
Hovedgaden 21, Borup - Telf. 108

ERIK W. NIELSEN

Slagtermester
Borup

O. PEDERSENS SKOTØJSREPARATION

v/ Erik Pedersen
Lyngvej 2 - Jyderup

POUL MØLLERS MASKINFABRIK

Aktieselskab
Borup

KNUD HANSEN

Jyderup Cykel-Import
Holbækvej 2 - Jyderup

SKOTTERUP KAROSSERIFABRIK

pr. Snekkersten

SVEND LARSEN

Jyderup

HØRSHOLM PLANTESKOLE

9.000 millioner tabte arbejdstimer

årligt.

2½ times daglig appel og anden ventetid giver for 10 millioner fanger 25 millioner tabte arbejdstimer daglig, og pr. måned bliver tallet 750 mill., for et år således 9.000.000.000.

Jo mere man gennemtænker regnestykket og sammenligner det med kravet om udnyttelsen af hver eneste arbejdsmulighed i Stor-Tyskland, des bedre indblik får man i den særegne nazi-logik.

At spørgsmålet om fangerne i koncentrationslejrene som arbejdsobjekter havde gestapos levende interesse, fik jeg mange beviser på. Lad mig blot nævne, at det, Dagmarhus under min sags forløb truede med, var netop straffe arbejde. Ved den omtalte fabrik eksaminerede en SS-pamper mig allerede den første dag, da jeg mødte som sekretær på fabrikken. Han sluttede med at fastslå, at man ved at arrestere mig havde opnået to ting, nemlig at fjerne et ønsket element og at sikre sig min arbejdskraft, og han lagde slet ikke skjul på, at det sidste ikke var mindre vigtigt end det første. Denne sidste omstændighed har tit gjort mig rasende. At gestapo deporterede mig som farlig og som følge deraf ønsket, var sin sag, men at der med min deportation var forbundet spekulation i min arbejdskraft, fandt jeg gjorde deportationen til en forbrydelse.

Og dog — stadig jagt på arbejdskraft.

Jagten på arbejdskraft havde flere grunde, nogle af dem var, at det efterhånden var umuligt at få nye civilarbejdere fra udlandet til at tage til Tyskland og arbejde, en anden var den, at indkaldelser til tysk militær og SS lagde beslag på stadig flere og

flere tyskere, som tidligere havde været beskæftiget i rustningsindustrien. En tredje grund var profitbegæret, som jeg senere skal komme ind på.

I sin iver efter mandfolk kunne gestapo kæmme hele egne af besatte områder for mænd i alderen 20—40 år og sende dem i koncentrationslejr, ja fra skoler kunne man deportere hele klasser af drenge på 10—12 år.

Fangerne i koncentrationslejrene blev gestapos store og bedste malkeko, den forretning, som forbryderforetagendet levede højt og fedt på. Dette lader sig ligefrem bevise.

I gennemsnit havde gestapo en udgift pr. fange pr. dag på 60 pfennig. De 60 pf. dækkede udgifterne til mad, tøj, logi og renlighed. SS udlejede nu fangerne til rustningsindustrien, og prisen pr. fange var 3,50 mark pr. dag for ufaglærte og 8,50 mark pr. dag for faglærte. Det vil derfor næppe virke overraskende, når jeg tilføjer, at fagarbejdere, og af disse især metalarbejderne, var højt i kurs og derfor var særligt yndede fangstobjekter for gestapojagterne, hvorimod de såkaldte intellektuelle var en lidt besværlig gruppe af fanger, der ofte „kun“ kunne betros jordarbejde.

Indtægt netto 54 millioner mark årligt.

Regner man med, at halvdelen af gestapos ca. 10 millioner koncentrationslejr-fanger var faglærte og halvdelen ufaglærte, bliver gennemsnitsindtægten pr. fange pr. dag 6 mark, ialt 60 millioner mark pr. dag. Fra regner man udgiften til forplejning, bliver det daglige overskud 54 millioner mark.

Det er hævet over enhver tvivl, at profitbegæret har været en væsentlig drivfjeder i gestapos nidkærhed i jagten på mennesker, og at man havde en sort samvittighed på dette

punkt fremgår bl. a. deraf, at regnskaber af den nævnte art blev brændt rundt om i de forskellige lejre kort før kapitulationen. Det drejede sig om hele vognlæs af papirer.

Fastholder vi da dette, at koncentrationslejrene var et led i nazi-Tysklands arbejdsprogram, afslører sig her en hårrejsende mangel på logik i gennemførelsen af udnyttelsen af arbejdsobjekterne. Forholdet med de mange tabte arbejdstimer ved den elendige appelordning er allerede omtalt, men dertil kommer flere andre forhold, bl. a. forplejningsforholdene.

Sygdom og dårlig forplejning nedsatte arbejdsydelsen.

I alle lejrene var forplejningen så ringe og så knap, at arbejdsydelserne alene af den grund blev minimale i sammenligning med, hvad der kunne have været ydet. Dertil kommer, at et meget stort antal fanger til stadighed direkte var unddraget arbejdsydelser på grund af sygdom, hvis væsentligste årsag var underernæring og fejlernæring.

I Sachsenhausen var der til stadighed 1300 fanger sengeliggende på revier og 2000 i „rekonvalescentblokkene“. Tallene fra udekømanderne og fra andre lejre ligger relativt ikke under. Dette betyder, at mindst 16 % helt var undraget arbejdsydelser. Muligvis bliver tallet en del højere, når det udregnes for den samlede koncentrationslejrbestand, da der fandtes hele „rekreationslejre“. At rekreationen har været egenartet fremgår bl. a. deraf, at det var et særsyn at møde en fange, der havde overlevet den.

Havde forplejningen været blot nogenlunde, hygiejnen tålelig og lægeforsorgen anstændig, kunne tallene på arbejdsuduelige have været bragt betydeligt ned. Set fra det nævnte

KARISE ANDELSMEJERI
CHR. PETERSEN Bagermester Hørve
I/S RUGEMASKINEFABRIKEN „HØRVE“ Hørve st. — Telefon 138
SKOTØJSFABRIKEN „FORTO“ Brdr. Birk A/S — Hørve
AUTOCENTRET v/ Andersen og Nielsen Hørve
HØRVE BOGHANDEL Papir - Lædervarer - Foto
P. NYRUP JENSEN Slagtermester Hørve — Telefon 13
FRØKJÆR-JENSEN Manufakturforretning Hørve
VEJLEBY SMEDE- OG MASKINVÆRKSTED Telefon Hørve 128
CARL CHRISTENSEN & SØN Høng
L. WITROCK Farvehandel Høng
EJNAR JENSEN Ruds Vedby
G. W. THOMSEN Ruds Vedby

A/S ANTON PETERSEN PRÆSTØ	
T. J. ANDERSEN Manufaktur — Trikotage — Herreekvipering TØLLØSE — TELEFON 110	
TØLLØSE FOTO	S. V. CLAUSEN Landbrugsmaskiner Præsto
TØLLØSE BRUGSFORENING	CHR. JOHANNESSEN Aut. Fordorhandler Præsto
WILLY LORENTZEN Tølløse	HJALMAR JØRGENSEN Cigarfabrik Faxe Ladeplads
FOLKEBANKEN FØR FREDERIKSHAVN OG OMEGN A/S	
TH. HANSEN A/S G. M. forhandler SØNDERGADE 15 — FREDERIKSHAVN	
BY- OG LANDBOSPAREKASSEN I FREDERIKSHAVN	
AKTIESELSKABET BRØNDERSLEV BANK	
AKTIESELSKABET PEDERSHAAB JERNSTØBERI BRØNDERSLEV	
AKTIESELSKABET SKARREHAGE MOLERVÆRK NYKØBING MORS	
NYKØBING M. OG OMEGNS SPAREKASSE-FORENING	
MORSLANDS FOLKEBANK A/S	

synspunkt var det jo også ligefrem dårlig økonomi, at dødelighedsprocenten var så høj, som den var. Lægeberetninger går ud på, at flere lejre uddøde flere gange om året.

Titusinder af fanger blev likvideret i gaskamrene — en uhyre selvmodsigelse i Gestapos arbejdstekniske koncentrationslejrplan.

Produktionen skal stige — der skal spares strøm.

I de sidste arbejds måneder gjorde sig to vidt forskellige og hinanden ganske modstridende krav gældende. Først blev der skreget op om at forøge produktionen, og SS-lederne var da til stadighed til instruktioner, og arbejdstiden forlængedes. Men snart efter fulgte en helt ny og med den første ganske modstridende periode, hvor kravet om at spare strøm kom helt i forgrunden. I denne periode, der blev den sidste, var vore baraker i lejren uden elektrisk lys. På fabrikken blev alle elektriske pærer udskiftet med mindre, men maskinerne skulle snurre.

Lad mig nævne et karakteristisk eksempel på SS-logik fra denne periode. På et af værkstederne på fabrikken betjentes en ret store drejebænk af en maskinarbejder fra Odenese. Over drejebænken brændte en ganske almindelig lampe, for at han skulle kunne se til sit arbejde. Under strømsparekampagnen kom SS-chefen hen til odenseaneren og befalede ham at slukke lampen, lige så snart han kunne se uden elektrisk lys.

Sluk lampen, men lad maskinen snurre.

— Javel, lød danskerens svar.

Men nu var sagen den, at drejebænken havde snurret for tomgang den sidste uge på grund af mangel. Dette vidste SS-manden me-

get vel, for sådan var det med flere af maskinerne på værkstedet. Odeneseaneren tilføjede nu:

— Men hvad så med maskinen?

— Den skal løbe, lød svaret.

Ja, maskinen skulle løbe, for når der kom inspektion, skulle hjulene snurre for „den totale indsats“. Facaden skulle være i orden.

Jeg fortalte episoden til en ingeniør, som var min arbejdskammerat på kontoret, og han regnede da for morskabs skyld ud, hvordan forholdet var mellem den elektriske pæres strømforbrug og maskinens, og han kom til det resultat, at maskinen brugte 185 gange så megen strøm som den elektriske pære.

Råddenskabene fejrede sine triumfer, og derfor kunne SS-riget heller ikke bestå, derfor gik det sin opløsning i møde.

☆

SOM STRAF BLEV jeg den sidste tid i Sachsenhausen sendt på transportarbejderkolonne. Tykke råjernstænger og svære jernplader skulle vi læsse på store lastvogne, som SS'erne havde stjålet i Tjekoslovakiet. Arbejdet skulle altid foregå i hidsigt tempo. Spark og SS-støvler, slag og råben var de midler, der brugtes til at hidse tempoet op. De kostbare lagre skulle evakueres til Naumburg ved Halle, for „fjenden“ rykkede jo mod os, og det ville være en skandale, om værdifulde råstoffer, som ganske vist var tyvekoster fra besatte lande, skulle falde i hans hænder. Sammen med en masse elektriske smådele blev det hele i Naumburg smidt ind i en stor lade, hvor det lå hulter til bulter.

Da vi var færdige med den første kortege lastbiler, fik vi pludselig lige op mod fyraften at vide, at yderligere 2 lastvogne skulle lastes. Nu måtte 1500 mand stå og vente, indtil vi blev færdige med ekstraarbejdet. Da vi

næste morgen kom på arbejdspladsen, stod imidlertid samtlige lastvogne der stadig, og de blev stående der endnu den følgende uge, inden de gled af.

Først læsse vognene — så tømme dem.

Senere bestod arbejdet i først den ene dag at belæsse vognene med råjern og andet for den næste dag at tømme dem igen. Det var så tydeligt, at den helt store forvirring var inde på livet af os.

Tysklands nazisme ville bygge et nyt rige op. Kolossen blev stor og gevaldig, men grundvolden var sand, og da stormene og skyregnen kom, styrtede huset sammen.

Ensretningen var blevet en religion i nazismens propaganda, men at føre den ud i livet fordrer et vist mål af intelligens. Nazismens ringe styrke i modgangens dage beroede på, at dens mænd var hentet fra samfundets affaldsspand. Mændene havde måske nok „den rette tro“, d. v. s. troen på deres eget parti og sig selv, men deres sadistiske tilbøjeligheder spillede dem ofte et puds, så de glemte, hvad det egentlig gjaldt. De manglede evnerne til at føre ensretningen igennem.

SS-mændene i Tysklands koncentrationslejre havde under krigen som hovedopgave at udnytte fangerne fra alle Europas lande arbejdsmæssigt, men deres sadistiske tilbøjeligheder spændte ben for denne plan. De ville gerne have fangernes arbejdskraft, men de ville hellere glædes over at se dem lide, pine og sulte ihjel. For det vigtigere mål faldt de for fristelsen overfor noget lettere opnåeligt. Riget var kommet i strid med sig selv, og derfor kunne det ikke bestå.

JOHS. FOSMARK.

<p>JOHS. ANDERSEN Aut. General Motors forhandler Tlf. 163 - Brønderslev - Tlf. 164</p>
<p>Aktieselskabet P. O. POULSEN Thisted</p>
<p>S. SØRENSEN Mejeriartikler, ost en gros Thisted</p>
<p>FOTO-MAGASINET K. A. Bjørn-Jensen Adelgade 15 — Hobro</p>
<p>K. AMBY Civilingeniør Randers</p>
<p>RANDERS FRAGTMANDSHAL A/S</p>
<p>A. JUNCHER HØEG Skotøjsfabrik Vesterbrogade 32, Aarhus</p>
<p>BRUNDBY MEJERI Samsø</p>
<p>D. S. F. Syerskernes fagforening Herning</p>
<p>VAGN TRILLINGSGAARD Tømmerhandel Ved Tingvej - Herning</p>
<p>HUSTØMRERNES FAGLIGE FORENING Herning</p>
<p>MEJERIERNE I HORSSENS</p>

<p>THYLANDS BANK Aktieselskab HURUP</p>
<p>JYDSK BOGIMPORT Preben Hansen THISTED</p>
<p>AKTIESELSKABET THISTED BRYGHUS</p>
<p>DRAGSBÆK MALTFABRIK THISTED</p>
<p>THISTED JERNHANDEL A/S</p>
<p>LANDBOSPAREKASSEN THISTED</p>
<p>A/S SØRENSENS KULHANDEL THISTED</p>
<p>A/S BAGERMESTRENE RUGBRØDSFABRIK RANDERS</p>
<p>JYDSK CENTRAL TRYKKERI A/S ROSENGADE 24 — AARHUS</p>
<p>ARBEJDERNES FÆLLESORGANISATION I AARHUS</p>
<p>TAGE STILLING RØNDE</p>
<p>HUSTØMRERNES A/S HERNING</p>
<p>VIL DE HAVE FRISK MORGENMÆLK FRA I DAG — DA GEDVED MEJERI — TELEFON 3</p>

Norske retningslinier for udbetaling af erstatningerne

Der tages kun hensyn til antallet af fangedage

En symbolsk erstatning for tort og svie.

Erstatningsrådet i Norge har holdt møde i Oslo den 4. oktober. Bladet Grini-Posten bringer et ret udførligt referat.

Det blev på mødet fastslået, at man i Erstatningsrådet er enige om det principgrundlag, der udtrykkes i aftalen om erstatninger fra Vesttyskland, idet man fastslår, at Forbundsrepublikken erkender naziregimets skyld og Forbundsrepublikkens ansvar. Erstatningerne skal udbetales til de enkelte personer. Beløbet er væsentlig lavere end det norske krav.

Man finder, at det fordelingsudvalg på 9 medlemmer, der er valgt af regeringen, har givet exfangerne en rimelig repræsentation. Man beklager iøvrigt, at rådet er blevet svækket ved, at en ex-fange-repræsentant har forladt udvalget.

Erstatningsrådet anser ikke sit arbejde for afsluttet, men vil fortsat varetage exfangernes interesser i erstatningssagen.

Flertallet udtalte, at man ønsker at fremme udbetalingen af de tyske erstatninger efter følgende retningslinjer:

1. Den tyske erstatning betragtes

som en symbolsk erstatning for tort og svie, og skal udbetales uden hensyn til indsats og økonomisk behov under forudsætning af, at der ikke har været udvist unational holdning. Kriminelle bør undtagelsesvis komme i betragtning.

2. Den tyske erstatning skal udbetales straks og i sin helhed som en eengangserstatning til den enkelte exfange eller dennes efterladte.

Invalider og efterladte skal have udbetalt erstatninger, uanset om de har indsendt krav eller ikke.

Erstatningsrådets forhandlere har til opgave at sørge for, at alle exfanger, som har indsendt krav, får udbetalt erstatninger i overensstemmelse med disse.

Der skal ikke ske en granskning ud over, hvad der er udført af politi eller anden tjenestemand.

Erstatningerne for frihedsberøvelse skal være i henhold til den tyske erstatningslovs norm på 5 DM pr. fangedag.

Ved invaliditetsgrad under 20 % udbetales ingen speciel invalideerstatning.

Erstatningsbeløbene til invaliderne må ikke bevirke nedskæring af krigspensionerne.

Rektor Buchreitz indledede sin forespørgsel med at fastslå, at pædagog-mødet havde overbevist de danske deltagere om, at man i de tyske skoler og undervisnings-anstalter nu ikke længere er bange for at tale om Hitler-tiden. Men, erklærede han, det må være endnu vigtigere at foretage en analyse af denne tid, at forsøge at nå til en erkendelse af, hvorledes noget sådant kunne ske.

— Under alle omstændigheder er det for mig stadig et stort spørgsmål, hvorledes det kunne komme til denne bestialisering. En analysering heraf mangler tilsyneladende i den tyske litteratur. Hvor er den bog, der for den unge tysker fortæller om Hitler-tiden på en sådan måde, at han bliver grå i ansigtet af skam og vrede?

„Jeg tror, men det er utroligt!“

Henvendt til dr. Dæhnhardt sagde rektor Buchreitz derefter:

— Jeg tror, hvad De sagde, men ikke desmindre er det fuldstændig utroligt! Det er ikke til at forstå for os, at man kunne sidde på en dog betroet post i Nazityskland og alligevel ikke se, hvad der foregik trindt omkring. Vi andre vidste dog besked, det tyske mindretal i Nordslesvig vidste besked eller havde i hvert fald som vi mulighed for ved hjælp af fremkomne skildringer at sætte sig ind i de forhold, der rådede under nazistyre. Allerede i 1935 kunne jeg i Hamborg af en tilfældigt forbipasserende få udpeget, hvor Neuengamme lå. Og var det ikke nok at være vidende om to koncentrationslejres eksistens til at danne sig et billede af helheden? For mig måtte Deres erklæring i fredag få en undertone, som jeg ikke kan acceptere: Fordi jeg intet vidste, kan jeg ikke anklages, jeg vasker mine hænder i uskyld. Rektor Buchreitz bad indtrængende om et svar. Hans store kærlighed til Tyskland, der i hans ungdom havde været et andet, litterært fædreland for ham, berettigede ham dertil . . .

Det var det terroristiske system —

Dr. Dæhnhardt svarede i dyb alvor, at han blandt sine venner både havde haft mænd, der var forsvundet efter den 20. juli 1944, og som sam-

Tyskernes »uvidenhed« til debat ved dansk-tysk pædagogstævne

Der blev taget om nælden på pædagog-stævnet

Det lød for mig, som om dr. Dæhnhardt fredag aften i denne forsamling sagde, at han i kraft af sin uvidenhed om bestialiseringen i Tyskland under Hitler kunne forsikre sin og mange andre tyskeres uskyld. At han dermed ville sige: „Jeg vasker mine hænder, jeg vidste intet!“ Men det er en udtalelse, jeg ikke kan godtage . . .

Således begrundede rektor Buchreitz, Aabenraa, i går ved den afsluttende drøftelse på det tysk-danske pædagog-stævne i Det tyske Hus en fornyet forespørgsel om, hvorledes det kunne komme til Hitler-tidens brutalitet i Tyskland, skriver Flensborg Avis for den 12. oktober. Dr. Dæhnhardt svarede: Jeg så, at der blev øvet uret, men brutalitetens udstrækning og perfektionisme var mig ukendt. Det oversteg min forestillingsevne, at det kunne være, som det var.

Buchreitz

CHR. & E. ANDERSEN
Entreprenører
Grejsdalsvej 8 - Vejle

A/S VEJLE
TRÆLAST- OG KULKOMPAGNI

TØMRERNES AKTIESELSKAB
Vejle

K. N. & A. ØSTERGAARD
Entreprenører - Civilingeniør
Vejle

HADERSLEV KAFFE RISTERI
Johan Petersen

ANDERS MORTENSEN
Elektro- og radioinstallatør
Nørregade 34 - Haderslev

PAUL CHRISTIANSEN & SØN
Haderslev

HADERSLEV
FODERSTOFIMPORT A/S

A/S Peter Henriksen
TOFTLUND

PETER TRUELSEN
Kolonial - Isenkram - Vine
Konserves
AGERSKOV

P. F. CLEEMANN
Skibsmæglerforretning
AABENRAA

J. F. JACOBSEN
Farveri
AABENRAA

DANSK KJOLE INDUSTRI A/S
SILKEBORG

ROBERT J. WILLUMSEN
Fabrikation af skjorter og sportsbeklædning
Strikvarer en gros
GRØNNEGADE 18—20 — TELEFON 1600 - 3372 — VEJLE

AKTIESELSKABET HANSBORG
(Haderslev Trælasthan del)

MICHELSSEN & JACOBI
HADERSLEV

A/S SEVERIN SCHMIDT
HADERSLEV

ARBEJDERNES BRØDFABRIK A/S
HADERSLEV

SØNDERJYLLANDS KREDITFORENING
HADERSLEV

HADERSLEV KUL- & KOKS-KOMPAGNI A/S

AABENRAA MARGARINEFABRIK

KONFEKTIONS FABRIKEN „KEFA“ A/S
AABENRAA

AABENRAA AUTOMOBILSELSKAB A/S

tidig faldt ved fronten for Tysklands sag. Jeg så, sagde han, at der blev øvet uret, og erkendte dette som uret. Men urettens udstrækning og perfektionisme var mig ubekendt. Man kan i dag spørge mig, hvorfor jeg ikke udforskede tingene nærmere, søgte at få mere at vide, at danne mig et helhedsbillede. Hertil kan jeg kun svare, at det, som jeg nu har måttet erkende som sandhed, dengang oversteg min forestillingssevne.

Det er en kendsgerning, at mange

tyskere forsøgte at bevare anstændigheden også under Hitler, fortsatte han. En nationalsocialisme som sådan fandtes overhovedet ikke, kun et terroristisk system. Koncentrationslejrene var for en tysker skjult „bag syv hjørner“; man vidste noget, men ikke meget. Nu spørger verden, hvorledes det kunne komme til en sådan brutalitet i det tredje rige. Svaret må være, at funktionen brutalitet var overladt til et særligt apparat, til SS, SD, gestapo og de andre uhyrlige stats-institutioner.

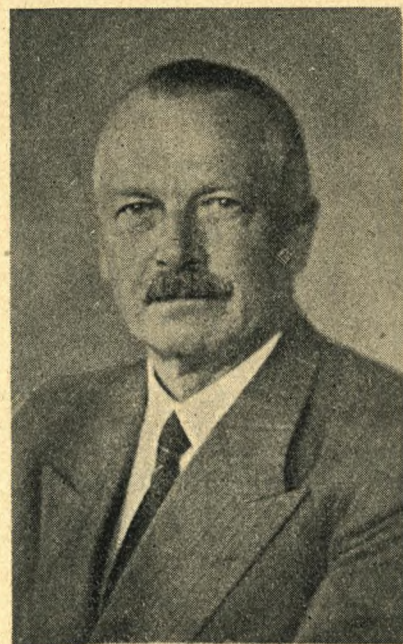
den ny vesttyske hær, er ved en domstol i Frankfurt tiltalt for at have fornærmet, truet og gennempreglet en jødisk restauratør i landsbyen Koeppern.

Anklagemyndigheden fremhæver, at de tiltalte før selve overfaldet generede restauratøren, den 36-årige Kurt Sumpf, med udtalelser som „en kugle ville være alt for god til ham“ og „de glemte at sende ham i gaskammer“.

Samtlige tiltalte erklærede sig ikke-skyldige ved det indledende retsmøde i går.

17/10.

Frihedsfondens kulturfond støtter historisk forskning

**Grosserer P. M. Daell,
Frihedsfondens formand.**

Frihedsfondens bestyrelse holdt i går sit halvårlige møde på 4. maj-kollegiet i København. Formanden, grosserer P. M. Daell, oplyste i sin beretning, at det stadig er uddannelsen af børnene efter de faldne og understøttelse af de syge fra tyske koncentrationslejre, der stiller de største krav til fondens arbejde.

Af Frihedsfondens Kulturfond på 1 million kroner — fortrinsvis til forskning af besættelsestidens historie — bevilgedes 20.920 kroner til landsarkivar Joh. Hvidtfeldt, landsarkivet, Viborg. Beløbet skal bruges til udgifter i forbindelse med gennemgang af de tyske militærarkiver i Washington samt til mikrofotografering af de akter, som har værdi og interesse for dansk historie i årene 1940—1945.

Adjunkt, cand. mag. Ole Th. Barfoed, København, fik 7300 kroner til indsamling af dokumenter og beretninger, som skal danne baggrund for en belysning af de illegale transportforbindelser mellem Danmark og Sverige, og adjunkt, cand. mag.

Dagbogsblade

25/8.

Erstatnings-sagen er underskrevet.

Overenskomsten mellem Danmark og Vesttyskland om erstatning til nationalsocialismens ofre, blev i går undertegnet i udenrigsministeriet af udenrigsminister Jens Otto Krag og den tyske befuldmægtigede, ministerialdirektor, dr. Hans Berger.

Tyskland yder de danske koncentrationslejr-fanger 26.370.000 kr. Beløbet svarer til 10 kr. pr. dag i lejrene.

27/8.

Antisemitisk politibetjent.

En vesttysk politibetjent, den 33-årige Josef Holzmann, er blevet suspenderet på grund af antisemitiske udtalelser, han skal have fremsat over for en bartender og to restauratører.

Bartenderen hævder, at Holzmann en aften sagde til ham: „Dit jødesvin, dig har de (nazisterne) glemt at sende i gaskammer, men Adenauer er snart færdig, så kommer turen til dig“.

De to restauratører har oplyst, at Holzmann kaldte dem „møgløder“ og truede med at slå dem ned en dag ved lejlighed.

Holzmann har forklaret, at han den pågældende aften var stærkt beruset, og at han ikke husker, hvad han har sagt. Han havde søgt at give de tre en undskyldning, men havde ikke kunnet træffe dem.

28/8.

Herbert Zimmermann, fhv. oberst i SS, er i Bielefeld blevet anklaget for mord på 100 russiske fanger under den anden verdenskrig, deriblandt adskillige kvinder og en 12 års dreng.

7/9.

SS-veteranerne indstiller deres Berlin-virksomhed.

På en kongres af SS-veteraner blev det i går besluttet midlertidigt at suspendere

al virksomhed i Vestberlin af Hjelpeforeningen for SS-veteraner.

Som grund for dette skridt angav veteranerne, at de ønskede at bidrage til en lettelse af den internationale spænding i Europa.

Omkring 16.000 SS-veteraner deltog i den to dage lange kongres, deriblandt den tidligere SS-generaloberst Sepp Dietrich, der var chef for Hitlers livregiment, og general Kurt Meyer, blandt veteraner bedst kendt som Panser-Meyer.

5/10.

„Koncentrations-lejrenes skændsel kan vi aldrig nogen sinde glemme“!

På 15 års-dagen for overførslen af 144 danske grænsegendarmere fra Frøslev-lejren til koncentrationslejren i Tyskland nedlagde i formiddags kransen ved mindemuren for de i koncentrationslejrene døde 38 gendarmere. Mindemuren står som bekendt ved Kruså korsvej.

Kl. 10 nedlagde toldgrænседirektør B. Skrydstrup, Gråsten, en krans af røde og hvide roser ved mindemuren. Toldgrænse-direktøren var ledsaget af korpsvagt-mester Buch og afdelingsleder C. Nielsen. En time senere nedlagde grænsevagt-mester W. B. Schierning på Grænsekorpsforeningens vegne en krans af røde og hvide nelliker. Til stede var repræsentanter for politi og toldvæsen, og fra Bov sogneråd var mødt sognerådsformanden, grænsevagt-mester Brejning.

I en lille tale mindede W. B. Schierning om de tyske koncentrations-lejres rædsler og skændsel. „Vi samtlige kan aldrig nogen sinde glemme, hvad koncentrations-lejrene betød, og de bør heller ikke glemmes, al den stund der fortsat findes koncentrations-lejre rundt om i verden!“ Det ville på denne baggrund være forkert at kaste et glemslens slør over det, der skete bl. a. mod de danske grænsegendarmere.

144 danske grænsegendarmere blev deporteret til tyske k-z-lejre. Mange kom aldrig hjem.

10/10.

12 tyskere tiltalt for at have pryglet jødisk restauratør

Tolv tyskere, heriblandt en soldat fra

SVEND HOLM

Aabenraa

HANS FROST

Snedkermester
Ormstoft — Sønderborg

SØNDERBORG KAFFERISTERI

M. G. HERMANSEN

Kastanieallé 31 - Sønderborg

BRØDRENE EEGHOLM

Sønderborg

N. P. MØLLER

Tømmerforretning - Maskinsnedkeri
Sundsmarkvej 8 - Sønderborg

KULHANDEL A/S

Sønderborg

**SØNDERBORG STEN- OG
BILLEDHUGGERI**

Chr. Iversen
Løngang 15 - Sønderborg

K. A. SØRENSEN

Slagtermester
Vester Sottrup

HANS SCHANZ

Slagterforretning
Telefon Guderup 18

H. J. PETERSEN A/S

Manufaktur
Guderup

L. NIELSEN JEPSEN

Tømmerhandel
Bredebro

L. JEPSEN

Blikkenslagermester
Sanitær- & varmeanlæg
Bredebro

CHRISTIAN PETER BARSØE A/S

AABENRAA

„CERES“ KORN- & FODERSTOFFORRETNING

AKTIESELSKAB

AABENRAA

SØNDERBORG OG AABENRAA

AMTERS ELEKTRICITETSFORSYNING

ANDELSSSELSKAB

JENS ANDERSEN

MANUFAKTUR - TRIKOTAGE EN GROS
SØNDERBORG

HANS KNUDSEN

JERN- & STAALFORRETNING A/S
SØNDERBORG

SØNDERBORG BYS SPAREKASSE

A/S DET NORDISKE KAMGARNSSPINDERI

SØNDERBORG

BREDE SOGNS SPARE- OG LAANEKASSE

BREDEBRO

NORDBORG SPAREKASSE

FOLKEBANKEN FOR ALS OG SUNDEVED A/S

NORDBORG AFDELING

Hans Snitker Petersen, Nærum, bevilgedes 2500 kroner til udarbejdelse af den illegale organisation „Frit Danmark“s historie.

18/10.

DACHAUS BLOMSTRENDE HAVE

Katolsk præst i aktion for at bevare resterne af kz-lejren.

En tysk katolsk præst, fader Leonhard Roth, har indledt en aktion for bevarelse af resterne af Dachau koncentrationslejren som et makabert mindesmærke for umenneskeligheden.

Fader Roth, der selv sad i Dachau i mange år som politisk fange under nazisterne, siger, at den vesttyske regering har planer om at rive alle bygninger i lejren ned med undtagelse af fem af de oprindelige 34 barakker.

Lejrens bygninger anvendes for øjeblikket af næsten 2.000 flygtninge fra jerntæppelandene. Fader Roth er deres præst. —Flygtningene vil snart blive flyttet til nye beboelser.

Flere forretninger, som handlede med flygtningene, er nu nedlagt, og fader Roth oplyser, at der indtil for få uger siden lå en restaurant på det sted, hvor nazisternes fangevogtere gennede ofrene sammen, når de skulle transporteres til Auschwitz til intetgørelseslejren for at dø i gaskamrene dér.

Indtil for nylig var der en delikatessforretning i obduktionsrummet, og en slagter solgte sit kød og sine pølser i koldt vandseksperimentkammeret.

I byen Dachau findes intet vidnesbyrd om de grusomheder, der blev begået kort derfra, man kan ikke engang købe en bog om lejren — men det lokale handelskammer har for at lokke turisterne til udgivet en brochure, med ordene: „Besøg Dachau og dens blomstrende kongelige have“.

21/10.

Nazister får større pension end ofrene

Ledende personligheder inden for det jødiske samfund i Wien erklærede i dag, at mange tidligere nazister, som var med til jødeforfølgelserne, i dag fik større pensioner end deres ofre. Fra jødisk side erklærede man, at både Tyskland og Østrig må være ansvarlige for opfyldelsen af de retfærdige krav, som er fremsat af jødiske ofre for nazistiske forfølgelser. Udtalelserne blev fremsat på baggrund af tysk-østrigske forhandlinger om erstatninger til nazisternes ofre.

31/10.

SS-bøddel idømt tugthusstraf

Den tidligere SS-officer Karl Hauger blev i går ved nævningetinget i Offenbourg kendt skyldig i at have dræbt en undvejet 17-årig KZ-fange. Hauger idømtes 7½ års tugthus. Den tidligere kaptajn Franz Wipfler, der blev udmærket med ridderkorset under krigen, idømtes fire års fængsel for meddelagtighed.

Hauger lod KZ-fangen Anton Reinhardt grave sin egen grav, hvorefter han dræbte ham med nakkeskud.

3/11.

Kongen og dronningen skænker 5000 kr. til 4. maj-kollegiet i Marstal

Bestyrelserne for institutionerne „Minors Minde“ i Marstal og Danmarks Skibsførerforening har skænket henholdsvis 15.000 og 10.000 kr. til det kommende 4. maj kollegium i Marstal. Det er givernes ønske, at beløbene skal henlægges til driftskapitalen. Tidligere har kollegiet fra kong Frederik og dronning Ingrid modtaget 5000 kr.

11/11.

Dødsdommen over „Gau“-leder Erich Koch opretholdes

Højesteretten i Warszawa har afvist den tidligere østprøjsiske nazistiske „Gau“-leder Erich Kochs ansøgning om appel. Det vil sige, at dødsdommen over Erich Koch for krigsforbrydelser bliver bestående.

Højesterettens afgørelse tilstedes nu automatisk det polske statsråd til en sidste undersøgelse. Samtidig vil Kochs forsvarer fremsende en benådnings-ansøgning til statsrådet. Bortset fra statsrådets afgørelse har Koch endnu kun én chance for at undgå galgen, nemlig hvis han kan opnå at blive anerkendt som alvorligt syg eller åndssvag. Sådanne personer kan efter polsk ret ikke henrettes.

Koch er blevet dømt til døden, fordi han bl. a. kendtes skyldig i at have ansvar for 232.000 polske jøders og andre polske statsborgeres død i tyske koncentrationslejre.

Michel del Castillo:
BARN AF VOR TID
Jespersen og Pios Forlag.
244 sider, kr. 14,75.

„Barn af vor tid“ er ren selvbiografi. Forfatteren er søn af en fransk far og en spansk mor og var 24 år, da han skrev bogen.

Den udkom 1957 og gav forfatteren årets Prix des Neuf.

Under revolutionen i Spanien måtte han sammen med sin mor flygte til Frankrig, hvor de blev anbragt i en interneringslejr.

Da tyskerne besatte landet, kom

han bort fra sin mor og 9 år gammel havnede han i en tysk KZ-lejr, og han fortæller i sin bog om lejren og livet der.

Den første dag fik han ordre til at tage tøjet af, og i 3 timer stod han splittetnøgen med sit snavsede tøj i den ene hånd og et billede af sin mor i den anden hånd, før han nåede frem til tøjdepotet og fik udleveret en slags uniform, der var altfor stor til ham.

Og så blev der kommanderet — fremad march.

Den lille dreng måtte løbe for at følge med de voksne.

De nåede nogle barakker, og drenge fik ordre til at gå ind i een af dem.

Der var en lang gang i midten og på begge sider stod senge af brædder oven på hinanden. Gustne, trekantede ansigter stirrede på barnet.

De lignede allesammen hinanden.

De var så magre, at der næsten ikke var noget tilbage af deres ansigter, syntes han.

Han turde næsten ikke se på dem, det var altfor frygteligt.

Den første dag arbejdede han lige som de voksne i 10 timer i en skyttegrav.

Bagefter var der appel, og nogle af fangerne, der havde slæbt flere kammerater med, slap ved slutningen af appellen taget i dem, og de faldt om på jorden.

De var døde, så drengen nu, og kapoerne gav dem et spark og opførte dem som døde på listen.

Drengen turde ikke tro sine egne øjne.

Efter det troede han på alt det, der ikke var til at tro. Han tænkte på den lille 6-årige Guy, som døde i kreaturvognen under rejsen til KZ-lejren, og som SS'erne havde smidt ud på skinnerne.

Det er en frygtelig bog, der fortæller sandheden om menneskers ondskab; men også en bog, der handler om menneskers godhed og hjælpsomhed imod et barn i nød.

NICOLINE FOSMARK.

☆

DAMEHUSET
Indehaver H. Friis
Tønder

FABRIKSUDSALGET
Vestergade 7 - Tønder

HANS OUTZEN
Møbelmagasin
Vestergade 37 - Tønder

HOLGERS RENSERI
Slotsgade 11 - Graasten

JØRGEN IPLAND
Graasten

MAGASIN
ALFRED JOHANSEN A/S
Graasten

H. CHRISTIANSEN
Statsaut. skibsmægler
EGERNSUND - GRAASTEN

CARL C. BIEHL
BOGTRYKKERI
PAPIR EN GROS
GRAASTEN

ERNST DAHLGAARD
IMPORT OG EKSPORT
HUSUMGADE 17
FLENSBORG

H. P. THERKELSEN A/S

INTERNATIONALE TRANSPORTER
KRUSAA — TELEFON (046) 7 1464

TH. LAURSENS BOGTRYKKERI
TØNDER

TØNDER LANDMANDSBANK A/S

GRAASTEN ANDELSSLAGTERI

INTERESSENTSKABET
JENS JENSEN
INTERNATIONALE AUTOTRANSPORTER — PADBORG

BRØDRENE HIRSCHELMANN
MØBELFABRIK
SCHUBYGADE 11 SLESVIG

UNION-BANK A/S
FLENSBORG

Flensburger Rum-Haus
Andreas M. C. Holst
FLENSBORG

WEIBEL & CO.
Slesvigsgade 1 - Flensborg

BOY MAGNUS & CO.
Flensborg

SCHUH PEETZ
Holmen 9 - Flensborg

ARTHUR WIESE
Vinhandel
FLENSBORG

Sydsjællands hovedstad lod Uffe Hin Spage markere 10-året for befrielsen

By og egn tog et rask fællestag

Korer man rundt i Sydsjællands hovedstad, Næstved, kan man ikke undgå at få øje på en ret stor og anelig bronzestatue. Det fremgår af indskriften på soklen, at statuen er rejst på 10-års-dagen for Danmarks befrielse. Da Næstved er den eneste by i Danmark, der har markeret 10-året på denne måde, har vi bedt forstrelser Johs. G. Høgsvig, der var formand for komiteen til rejsning af monumentet, fortælle historien bag statuen.

Johs. G. Høgsvig

For os, der blev sat til at gøre arbejdet med at skaffe pengene og ordne de problemer, der efterhånden opstod, var det en spændende opgave at løse.

Modstandsforeningen, afsnit Næstved, hvis formand jeg var på dette tidspunkt, bestemte i efteråret 1954, at 10-året for vort lands befrielse skulle fejres med manér. Dagen skulle fejres i den store stil som et udtryk for, at der var så meget at sige tak for, og feste for, selv om vi jo havde oplevet ting i disse 10 år, som havde bragt os store skuffelser.

I DETTE ARBEJDE kom statuen ind i billedet på grund af en henvendelse fra byens erhvervsråd. Den kendte billedhugger, Arne Bang, der stammer fra Næstved-egnen, havde deltaget i en konkurrence om et monument, der skulle rejses ved Skamlingsbanke. Hans udkast blev præmieret, men en anden kunstners arbejde blev antaget til udførelse. Nu tilbød kunstneren at udføre sit værk i den størrelse, forsiden af Pigtraad viser.

Vi syntes om idéen, for vi syntes, at vi hidtil ligesom ikke havde gjort nok.

Vi søgte kontakt med hjemmevær-

net, og hjemmeværnets repræsentant, landsretssagfører Krog Aage og jeg indbød så egnens foreninger fra by og land — såvel politiske som faglige og andre til et møde om sagen den 15. november 1954. Desuden var byens fremtrædende mænd, såsom amtmand S. Wechselmann, borgmester Th. Tidemann og oberst M. Fog og andre indbudt.

Amtmanden valgtes til mødets dirigent, og fra alle sider fik vi tilslutning og tilsagn om støtte, ja, vi kunne sige som borgeren fra Københavns belejring i 1658: „Der var ret et sind i os alle“.

DET VAR JO EN STOR OPMUNTRING for os at mærke dette, 10 år efter befrielsen, og det blev da bestemt, at de to foreninger, der havde taget initiativet, skulle rette henvendelse til de foreninger på egnen, der ikke var repræsenteret på mødet. Det var nemlig så vigtigt for os at få denne sag gennemført som en folkesag. Dette skulle understreges ved, at vi ikke ville stille mod de store bidrag fra enkeltpersoner eller organisationer, men mod mange små bidrag.

Indsamlingens præsidium bestod af bl. a. amtmand S. Wechselmann, borgmester Th. Tidemann og oberst M. Fog.

Allerede den 10. januar var en stor kreds af byens og egnens kvinder og mænd samlet i Næstved, og man var så positivt indstillet over for planerne, at de ret faste rammer for arbejdet blev lagt.

INDSAMLINGSKOMITEEN blev nu udvidet og bestod derefter af kriminalbetjent H. Zachariassen, næstformanden for fællesorganisationerne

H. C. Jensen, prokurist H. Johansen, kolonnechef S. Læssøe Pedersen og mig selv.

Vi 5 tog med det samme fat på arbejdet, og jeg må sige, at dygtigere og mere uselviske mennesker har jeg aldrig arbejdet sammen med. Alle havde de været aktive i kampen mod besættelsesmagten, og gnisten var der sandelig endnu. Vi samledes til en række arbejds møder for at skaffe pengene, og billedhuggeren Arne Bang fik overdraget arbejdet med statuen.

Vort mål var at skaffe 15.000 kr., idet selve statuen ville koste 10.000 kr. Et eventuelt overskud skulle gå til Frihedsfonden.

For at sikre os, at mange blev delagtiggjort i opgavens løsning, blev der trykt checks, lydende på 1 kr., 2 kr., 5 kr., 10 kr. og kun ganske få på 100 kr.

Mine arbejdskammerater i komiteen vil vist give mig ret i, at der var to, der kunne og gjorde det næsten utrolige, nemlig kolonnechef S. Læssøe Pedersen og prokurist H. Johansen, nu købmand i Birkerød.

DER BLEV FORFATTET OPRAB med anmodning om at støtte sagen, og på Akseltorvet rejstes et 6 meter højt barometer, der hver dag viste, hvor lidt eller meget indsamlingen var steget mod toppen.

Fra banker, sparekasser og større virksomheder fik vi 1000 kr. ialt i beløb på 100 kr. fra hver.

Biografefjer Larsen, Scala i Næstved, tilbød at stille sin biograf gratis til rådighed for en midnatsforestilling. Der blev spillet: De røde enge — og forestillingen indbragte os godt 1000 kr. Pengene blev samlet, og byen gav os lov til selv at bestemme pladsen, hvor statuen skulle rejses, og vi nærmede os med stærke skridt den dag, hvor afsløringen skulle finde sted — den 4. maj 1955 — dagen for vort lands befrielse.

På festdagen åbnedes en udstilling på museet. Den viste 5 års besættelse af Danmark. Tidligt på aftenen var der takkegudstjeneste i Sct. Peders kirke ved pastor Lindegreen, og fra kirken marcherede vi med dannebrogspaner i spidsen til Munkebakken, hvor 5—6000 mennesker var

samlet. Her indledte jeg med at byde velkommen på udvalgets vegne, og Harald Sandbæk holdt selve talen, der blev transmitteret.

☆

NU TÆNDTES FAKLERNE, og vi gik i optog gennem byen til pladsen, hvor statuen skulle afsløres. For os var faklerne symbolet på friheden, vi vandt, men de mindede os også om vore kammerater, der ofrede livet for os, der var samlet her.

Medens faklerne kastedes i bål, sænkede mørket sig, og nu lød over pladsen frihedsbudskabet, nøjagtig som den 4. maj 1945.

Er det virkelig 10 år siden? tænkte vi. For os var det nyt og betagende som dengang. Et fællesskab knyttede 6000 mennesker sammen. Vi var igen een familie, familien Danmark.

Og nu stod vor gamle chef fra modstandsbevægelsen i Præstø amt, oberst Frigast og talte til os. Efter talen afslørede amtmand Wechselmann statuen. Til slut talte vor gamle byleder, kaptajn Fritz Lassen, nu Vordingborg, og ungdommen satte punktum med et asfalthal, der først blev færdigt ud på natten.

Jeg bør måske også hertil knytte et par ord om selve statuens motiv, nemlig Uffe hin Spage fra vor egen tid. Han er fremstillet som en ung dansker, der passer fredens sysler, men han har nu været ude for at grave sværdet op. Tankegangen er jo klar nok, det er ikke nok med sværdet, det er heller ikke nok med spaden, begge dele må til.

☆

OG SÅ ER DER SOKLEN. Ja, der var nogle — udenfor komitéen — der mente, at den ingen indskrift skulle bære, men vi andre syntes, at kommende slægter skulle vide, hvorfor den stod der og ønskede at tale til dem om et dystert afsnit af deres folks liv, og om håbet, troen og sejren.

For Næstved by og egn står Uffe hin Spage hos os for at ære de mange, der satte livet til i frihedskampen, og som en budbringer om, at det kan nytte at kæmpe, når uretten vil trykke os under fode.

Vi er vel også en smule stolte over, at det lykkedes at løse opgaven, så den blev en folkesag. Derfor står sta-

tuen også i dag i alles bevidsthed som vor, for jeg — den enkelte — var med til at rejse den.

Kommer De, kære læser, gennem Næstved, så gå en tur rundt om Munkebakken og se den også. De var jo en af dem, den er rejst for, den enkelte frihedskæmpers kamp.

JOHS. G. HØGSVIG.

Mens indsamlingen stod på, havde man på torvet i Næstved rejst et kæmpe stort barometer, hvor byens borgere dag for dag kunne følge, hvor meget der var blevet samlet ind til statuen. Det varede kun ganske kort tid, før barometerstanden var helt til tops.